

SOVITUS

Satula sovitetään samaan tapaan kuin runkosatula, sovittaminen vain on yksinkertaisempaa, koska satula mukautuu. Satula laitetaan lapojen taakse, jotta lavat saavat liikkua vapaasti.

SIIVET

Runkosatulassa siivet ovat yleensä varsin jäykät pitkälle siiven alareunaa kohti. Tästä syystä runkosatulan on oltava tarkalleen oikean levyinen: runkosatulaa sovittaessa käytetään nyrkkisääntöä, että satulan siiven etureunan alle pitäisi mahtua käsi. Tämä ei päde joustavaan tai rungottomaan satulaan. Koska satula on kauttaaltaan pehmeä ja mukautuva, niin se ympäröi hevosta tiiviimmin kuin tiettyyn muotoon rakennettu runkosatula.

Vertailun vuoksi voisi ajatella, että hevosen ympäri sidotaan pehmeä loimivyö tai estesatulan pitkä vyö. Se ympäröi hevosta tiiviisti joka kohdasta. Pehmeä satula käyttäytyy samoin. Silti satula ei ole hevoselle kapea, kunhan etukaaren leveys on oikea ja kunhan satula on oikeassa paikassa eli ei lapojen päällä.

MUOTOUTUMINEN

Sillä ei ole merkitystä, miltä satula näyttää ilman ratsastajaa. Se voi esim. vaikuttaa hiukan liian suoralta. Joustavan ja rungottoman satulan sopivuuden näkee vasta, kun selässä on ratsastajan paino. Ratsastajan paino saa satulan muotoutumaan, ja samalla satula alkaa lämmetä, jolloin satula muotoutuu vielä lisää.

VYÖ

Satulavyön kiristys on hyvä tehdä asteittain ja tarkistaa selästä. Kun satula lämpenee ratsastuksessa n. 10 minuutin kuluessa, se antaa periksi ja muotoutuu, jolloin vyö löystyy. (Vyön asteittainen kiristys auttaa joskus myös sellaisissa tapauksissa, että satula tuntuu liukuvan eteenpäin: jos satulan antaa kunnolla lämmetä ennen tiukalle kiristämistä, niin se asettuu napakammin oikealle paikalleen kuin jos vyö kiristetään tiukalle satulan ollessa kylmä.)

ILMAKANAVA

Kannattaa tarkistaa, että satulan alla on avoin ilmakanaava, eli että kanavan läpi saa työnnettyä esim. raipan.

ETUKAARI

Kun ratsastaja istuu satulassa, niin etukaaren pään alle kannattaa laittaa sormi, ensin sään toiselle puolelle ja sitten toiselle. Jos sormi tuntuu jäävän hevosen liikkua ikävästi puristuksiin, kaari on liian kapea. Kun satula lämpenee, satula leviää hiukan.

Joskus kapeus voi johtua myös siitä, että satula on liian edessä, lavan päällä. On tärkeää, että satula on oikeassa paikassa, lavan takana.

Jos etukaari on aivan liian kapea, satula asettuu takakenoon, eli etuosa jää ylös eikä laskeudu hevosen ympärille.

Jos etukaaren päiden alla on väljää ja jos satula lisäksi asettuu etukenoon, kaari on liian leveä.

Etukaaren keskikohdan alle kuuluu jäädä tilaa kuten runkosatulassakin, niin että etukaari ei kosketa hevosta.

PITUUS

Satulan sopivuuden määrittämiseksi tarkistetaan, että satula ulottuu selässä sopivan taakse. Ratsastajan paino saa ulottua sinne asti, missä viimeinen kylkiluu kiinnittyy selkärankaan. Viimeisen kylkiluun löytää joko tunnustelemalla tai etsimällä katseella kohdan, jossa hevosen kuve alkaa vajota kohti ns. nälkäkuoppaa eli aluetta, jonka alla ei ole luuta tukemassa ihoa. Tästä kohdasta kylkiluu kaartuu voimakkaasti kohti hevosen etupäätä.

Kun sovituksesta otetaan kuvia, niin viimeisen kylkiluun sijainnin näkee niistäkin. Lisäksi kuvista näkee mm. sen, että satula on tasapainoisessa asennossa (ei liian leveä eikä liian kapea eli ei etu- eikä takakenossa), on oikeassa paikassa ja että vastinhihnat asettuvat oikeaan paikkaan, jolloin satula istuu napakasti paikalleen. Kuvat saisivat mielellään olla sellaisia, että niissä on koko hevonen päineen ja jalkoineen suoraan sivulta ensin ilman satulaa ja sitten satulan kanssa ennen ja jälkeen ratsastuksen. Lisäksi on hyvä ottaa kuvat, joissa on ratsastaja mukana.

SATULAN HOITO-OHJE

Yleistä nahasta

Nahkaesineet kannattaa säilyttää kuivassa, raikkaassa ja lämpimässä tilassa (ei auringonpaisteessa eikä muuten kuumassa). Nahka pysyy kimmoisana, kun se pidetään puhtaana ja rasvasta kosteana. Jos nahka pääsee kuivumaan, se ei enää joustaa, vaan saattaa murtua. Kuivunutta nahkaa on vaikeaa tai mahdotonta elvyttää entiselleen.

Tikkaukset pysyvät joustavina, kun ne ovat puhtaat ja kosteat rasvasta. Tikkauksiin juuttuneet lika ja saippua kovettavat ja koppuroittavat tikkaukset, jolloin ne saattavat ratketa. Nahan ja tikkausten hoitamattomuus tekee esineen käyttökelvottomaksi lyhyessä ajassa. Nahkaesineiden hoitoon ei yleensä kannata käyttää öljyä. Öljy veltostuttaa nahan, jolloin se ei enää joustaa, vaan saattaa jopa revetä.

Lika kannattaa pyyhkäistä nahasta aina tuoreeltaan pois pehmeällä kankaalla tai sienellä ja satulasaippualla. Puhdistettu nahka on hyvä rasvata kevyesti noin kerran viikossa.

Satuloiden materiaalit

Kaikkia satuloitamme voi käyttää pakkasessa, kuten muitakin nahkaesineitä, koska satulat lämpiävät ihmisen ja hevosen välissä. Satulaa ei kuitenkaan pidä jättää pakkaseen. Jos satula on päässyt kylmettymään, sen kannattaa antaa lämmitä huoneenlämmössä muutaman tunnin ajan ennen käyttöä. Tällöin materiaalit alkavat taas joustaa normaaliin tapaan.

Nupukki

Muutamat satulat ovat nupukkia. Nupukki on hiottua nahkaa. Se on kestävä materiaali, mutta melko herkkä naarmuuntumaan ja tahraantumiseen. Nupukille on suojaavia hoitoaineita, joita saa mm. suutari- ja huonekaluliikkeistä. Toisaalta nupukin patinoituminen kuuluu monen mielestä asiaan ja tekee esineestä kauniin.

Nupukki ei pidä kosteudesta, vaan tulee tahraiseksi. Sileäpintaista nupukkia voi rasvata kuten pintanahkaa.

Pölyn ja tahrat voi harjata kuivina pois nupukkisienellä. Jos nupukki alkaa käytön myötä kiiltää, eikä sitä saa himmeäksi nupukkisienellä, pintaa voi hioa hienolla hiekkapaperilla. Kannattaa kokeilla näkymättömään paikkaan.

Pinnoitetut nahat

Joissakin satuloissa (kuten monissa työjalkineissa) käytetään paikoin pinnoitettua nahkaa. Pinnoituksen tarkoituksena on suojata nahkapintaa kulutukselta. Käytössä pinnoitus kuluu vähitellen pois. Pinnoituksen kestoikää voi lisätä hoitamalla nahkaa hyvin eli pitämällä nahan puhtaana ja hyvin rasvattuna.

Tahrat

Tahrat kannattaa pyyhkäistä pintanahasta heti pois kostealla rievulla, mahdollisesti satulasaippuaa käyttämällä. Jos lika tai hiki pääsee imeytymään ja kuivumaan nahkaan, sitä on vaikea poistaa.

Hankaus ja naarmut

Nahkaan voi tulla jälkiä paikkoihin, missä nahka joutuu alttiiksi hankaukselle. Näitä jälkiä voi vähentää pitämällä varusteet hyvin rasvattuina. Yksi mahdollisuus on suojata jalustinhihna teddyputkella. Hankausjälkiä voi vähentää kiinnittämällä huomiota ratsastajan vaatteisiin. Esim. saumat ja saappaan reunat saattavat hangata satulaa, erityisesti hiekasta tai savesta likaisina. Naarmuja voi häivyttää rasvalla ja vahalla. Ne suojaavat nahkaa uusilta kolhuilta.

Värit

Tänä päivänä monet nahat käsitellään ympäristöystävällisillä menetelmillä. Nämä nahat päästävät käytössä väriä. Aiemmin nahat käsiteltiin kromimenetelmillä, jotka tuottivat kestävästä värin, mutta merkitsivät suurta ympäristökuormitusta ja terveysriskejä. Kuluneita värejä voi hoitaa esim. suutarinliikkeiden tuotteilla, jotka palauttavat värin ilman, että nahan pitäisi sen jälkeen värjätä ratsastajan vaatteita.

Nahan käyttöikä

Joissakin satuloissa käytetään melko pehmeitä nahkoja, koska satulan on tarkoitus joustaa ja mukautua. Toinen syy on se, että satulaa tehtäessä sen istuinta ja siipiä topataan solukumilla ja muilla pehmusteilla. Paksua nahkaa ei voi topata. Pehmeää nahkaa suositaan myös siksi, että paksut ja kovat nahat saattavat narista hevosen liikkuessa, kun satulan sisällä ei ole kiinteää runkoa, joka sitoisi muut osat lähes liikkumattomiksi.

Ohut nahka kaipaa erityisen hyvää hoitoa eikä sen käyttöikä ole yleensä yhtä pitkä kuin paksuilla nahoilla. Toisaalta voidaan ajatella, että hyvä satula lisää hevosen käyttöikää, joten säästää syntyy joka tapauksessa. Lisäksi kaik-

kia satulamalleja voi huollattaa satulasepällä ja uusia kuluneet osat.

Pehmeitä nahkoja käytetään etenkin niissä satuloissa, jotka näyttävät selvästi rungottomilta. Perinteisen satulan näköiset satulat on rakennettu eri tekniikalla: sisällä on nahasta tai synteettisestä materiaalista tehty, joustava ydin, jolloin ulkoiset materiaalit ovat samanlaiset ja yhtä paksua nahkaa kuin runkosatulassa. Hyvin hoidettu nahka on kestävydessään ekologinen ja arvokas materiaali – paksut laatu nahat ovat erittäin pitkäikäisiä. Ruotsin kuninkaallisessa tallissa on 1800-luvulla tehtyjä valjaita, jotka ovat edelleen käytössä. Ne on pidetty puhtaana ja rasvattu huolellisesti.

Nahan luonne

Nahkaesineen pinnassa on elävyyttä ja epäsymmetriaa, kuten arpia, ryppyjä ja hyönteisenpistoja. Nahka ei ole koskaan tasalaatuista. Eri vuodat ja niiden osat poikkeavat toisistaan. Nahka on kestävä mutta herkkä materiaali, jonka luonnolliseen kulumiseen kannattaa suhtautua normaalina asiana. Hyvin hoidettu nahkaesine on kuluneenakin kaunis ja toimiva. Jos elämisen jäljet häiritsevät, niitä voi häivyttää monin tavoin. Istuimen voi suojata istuimenpäällisellä. Kuluneen kaaren ympäri voi kietoa teddyä tai lampaankarvaa jne.

Tarkistukset

Suosittellemme tarkistamaan vastinhihnat ja niiden kiinnitykset säännöllisesti ja vaihtamaan niitä jo ennen kuin ne alkavat varsinaisesti rikkoutua. Vastinhihnat ovat osa, joka kuuluu eniten ja jonka on turvallisuussyistä kestettävä isoa rasitusta. Vastinhihnat kannattaa vaihtaa mieluummin turhankin usein kuin liian harvoin. Satula kannattaa tarkistuttaa satulasepällä kauttaaltaan puolen vuoden välein, jotta se on turvallinen käyttää.